

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΤΟ Ν. ΛΑΡΙΣΑΣ

Η μεγάλη πρόκληση του Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013

Του Κώστα Γκούμα*

Η ανάγκη ενημέρωσης όλων των φορέων και πολιτών του νομού για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, που βιώνουμε τα τελευταία χρόνια στο νομό μας και για τις δυνατότητες που θα δοθούν στο άμεσο μέλλον για δράσεις και έργα με το Δ' ΚΠΣ, αποτέλεσε την αφορμή για το άρθρο αυτό.

Οι δυνατότητες που προσφέρονται στον τομέα αυτό, μέσα από το νέο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (Δ' ΚΠΣ), είναι πολλές. Εκεί, αλλά και σε κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης (εθνικούς πόρους), πρέπει να στρέψουμε το ενδιαφέρον μας, για να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις εμφανιζόμενες συνθήκες λειψυδρίας, που μπορεί στο μέλλον να εξελιχθούν δραματικά για την γεωργία και την κτηνοτροφία.

Όπως είναι γνωστό, ο νομός μας αντιμετωπίζει εδώ και πολλά χρόνια σοβαρά προβλήματα στον τομέα των υδατικών πόρων και ειδικότερα της άρδευσης, τόσο λόγω της συνεχιζόμενης & παρατεταμένης ανομβρίας, όσο και λόγω έλλειψης αρδευτικών έργων υποδομής με τα οποία θα μπορούσαμε να εξυπηρετήσουμε τις αρδευόμενες εκτάσεις του Νομού.

Για να αντιμετωπισθεί η σοβαρή αυτή κατάσταση – η οποία επαναλαμβάνεται συχνά από το 1977 στο νομό Λάρισας - έγιναν σημαντικές προσπάθειες από την Νομαρχία με κατάλληλα έργα, που είχαν στόχο να ενισχύσουν την συνολική διαθέσιμη ποσότητα νερού, να ελαχιστοποιήσουν τις απώλειες κατά την μεταφορά του νερού και να δημιουργήσουν αποθηκευτικούς χώρους για την αποθήκευση χειμερινών νερών (έργα ταμίευσης - ταμιευτήρες, πρόχειρα φράγματα στους ποταμούς Πηνειό, Ενιπέα, κ.λπ.).

Επειδή η αντιμετώπιση ενός σοβαρού προβλήματος όπως η λειψυδρία, δεν είναι αποτελεσματική σε συνθήκες κοινωνικής πίεσης απαιτείται μία σοβαρή και ειλικρινής συζήτηση, την οποία θα πρέπει να ακολουθήσει ένας ουσιαστικός σχεδιασμός, με προοπτική την

λειψυδρίας και της ρηστικής εκμετάλλευσης των υπόγειων νερών, αλλά και στην βιώσιμη χρήση του νερού και την βελτίωση της απόδοσης των αρδευτικών συστημάτων.

Οι διάφοροι φορείς (Δήμοι – ΤΟΕΒ κ.ά.) και πολίτες – χρήστες νερού, θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούν στα παραπάνω προβλήματα του περιβάλλοντος και να συνεργασθούν με την Νομαρχία, για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Όλες οι δράσεις που θα επιλεγούν, πρέπει να ενταχθούν και να εναρμονισθούν στον γενικότερο σχεδιασμό της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με την προοπτική υλοποίησης όλων των μεγάλων έργων που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη (ΣΜΟΚΟΒΟ – ΚΑΡΛΑ – ΕΡΓΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΩ ΡΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ), αλλά και της αξιοποίησης των σχεδίων διαχείρισης υδατικών πόρων (Κεντρικής και Δυτικής Ελλάδος), που έχουν ήδη παραδοθεί στο ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η Θεσσαλία έχει την ανάγκη ενιαίου φορέα διαχείρισης υδατικών πόρων, που θα έχει την ευθύνη για την ουσιαστική χάραξη ενιαίας μακροπρόθεσμης πολιτικής σε επίπεδο περιοχής λεκάνης απορροής, με προτάσεις για δράσεις, με τις οποίες θα αντιμετωπισθεί αποτελεσματικότερα η λειψυδρία στο μέλλον. Δράσεις που θα πρέπει να στοχεύουν στην ορθολογική-αειφορική διαχείριση, στην εξοικονόμηση του χρησιμοποιούμενου νερού και στην ταμίευση νερού, στην αύξηση της αποδοτικότητας και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων υδραυλικών έργων.

Για να γίνει δυνατή όμως η υλοποίηση των δράσεων αυτών, είναι αναγκαία μέτρα υποδομής (δίκτυα μέτρησης υετόπτωσης, κ.ά. πληροφοριών), μέτρα θεσμικά – νομοθετικά – διοικητικά (Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης, κ.ά.), μέτρα διαχείρισης της ζήτησης του νερού (τιμολόγηση του νερού, τοποθέτηση υδρομέτρων, κατασκευή κλειστών δικτύων διανομής, εκπαίδευση και ενημέρωση των χρηστών - γεωργών σε θέματα οικονομίας νερού), μέτρα προστασίας και αποκατάστασης των υπόγειων υδατικών πόρων (έργα συλλογής και ταμίευσης επιφανειακού νερού, έργα εμπλουτισμού των υπόγειων υδροφορέων κ.ά.).

Η προσπάθεια για εξοικονόμηση

επόμενη 10ετία.

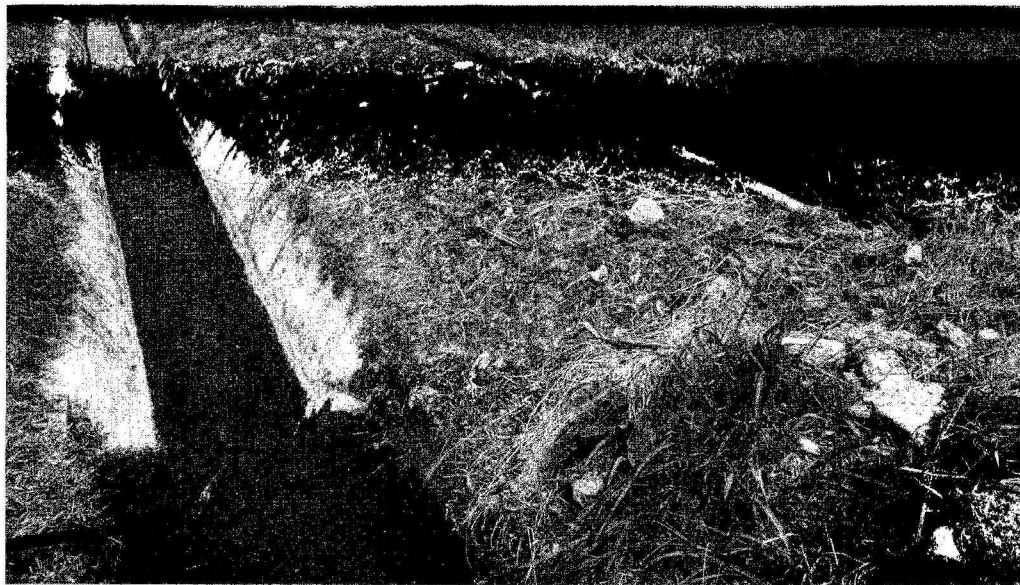
Για την επίτευξη του στόχου αυτού – με αφορμή και την ανάγκη για έγκαιρη ωρίμανση έργων που θα προταθούν στο Δ' ΚΠΣ – ήδη έχουν ξεκινήσει στις αρμόδιες υπηρεσίες της Νομαρχίας (Διεύθυνση Προγραμματισμού και Διεύθυνση Εγγείων Βελτιώσεων - Υδατικών Πόρων) ενέργειες που θα βοηθήσουν ουσιαστικά τον προγραμματισμό των δράσεων μας.

Παρά το γεγονός ότι από το Δ' Κ.Π.Σ θα διατεθούν πρόσθετοι οικονομικοί πόροι στην Περιφέρεια (80%), οι ανάγκες για έργα και δράσεις αντιμετώπισης του προβλήματος της λειψυδρίας, απαιτούν την διεκδίκηση του μεγαλύτερου δυνατού ποσοστού για τα έργα αυτά, παράλληλα με την αξιοποίηση κάθε προγράμματος που αφορά στην νέα Κ.Α.Π. και την πολιτική των αναδιαρθρώσεων των καλλιιεργειών.

Η πρόκληση για την Θεσσαλία κατά την περίοδο 2007-2013, είναι η εξασφάλιση των αναγκαίων υδάτινων πόρων για όλες τις χρήσεις (ύδρευση – άρδευση – βιομηχανία) και ταυτόχρονα η διατήρηση των υδάτινων πόρων (ποσοτικά και ποιοτικά) και για τον επόμενο αιώνα.

Ο σχεδιασμός της επόμενης προγραμματικής περιόδου, θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη βασικές αρχές, όπως αυτή της ισόρροπης ανάπτυξης σε όλες τις περιοχές, την αρχή της προστασίας των υπόγειων και της αξιοποίησης επιφανειακών απορροών. Με δεδομένους όμως και τους περιορισμένους χρηματοοικονομικούς πόρους και την ανάγκη της συντήρησης - βελτίωσης υφιστάμενων έργων σε περιοχές με πλεονεκτήματα και σοβαρές επενδύσεις σε έργα αξιοποίησης υδατικών πόρων, θα πρέπει με πολύ μεγάλη προσοχή και υπευθυνότητα να πάρουμε τις αποφάσεις μας, σε συνεργασία πάντα με όλα τα θεσμικά όργανα και τους φορείς του νομού μας.

Ειδικότερα ο σχεδιασμός των δράσεων στην διαχείριση και αξιοποίηση των υδατικών πόρων της Θεσσαλίας, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις υποχρεώσεις μας που απορρέουν από την οδηγία 2000/60 Ε.Ε., αλλά και τις ανάγκες που θα έχουν δημιουργηθεί την επόμενη δεκαετία 2007 – 2015 στους παραπάνω τομείς. Ταυτόχρονα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, τόσο την ανάγκη στήριξης του πρωτογενή τομέα με βασικά έργα υποδομής, που θα συντελέσουν στη εξασφάλιση του αναγκαίου - για οποιαδήποτε αναδιάρθρωση καλλιιεργειών – αρδευτικού νερού, στην επιζητούμενη μείωση του κόστους παραγωγής (μείωση κόστους άρδευσης - φθινό νερό), στην ανάγκη αντιμετώπισης της

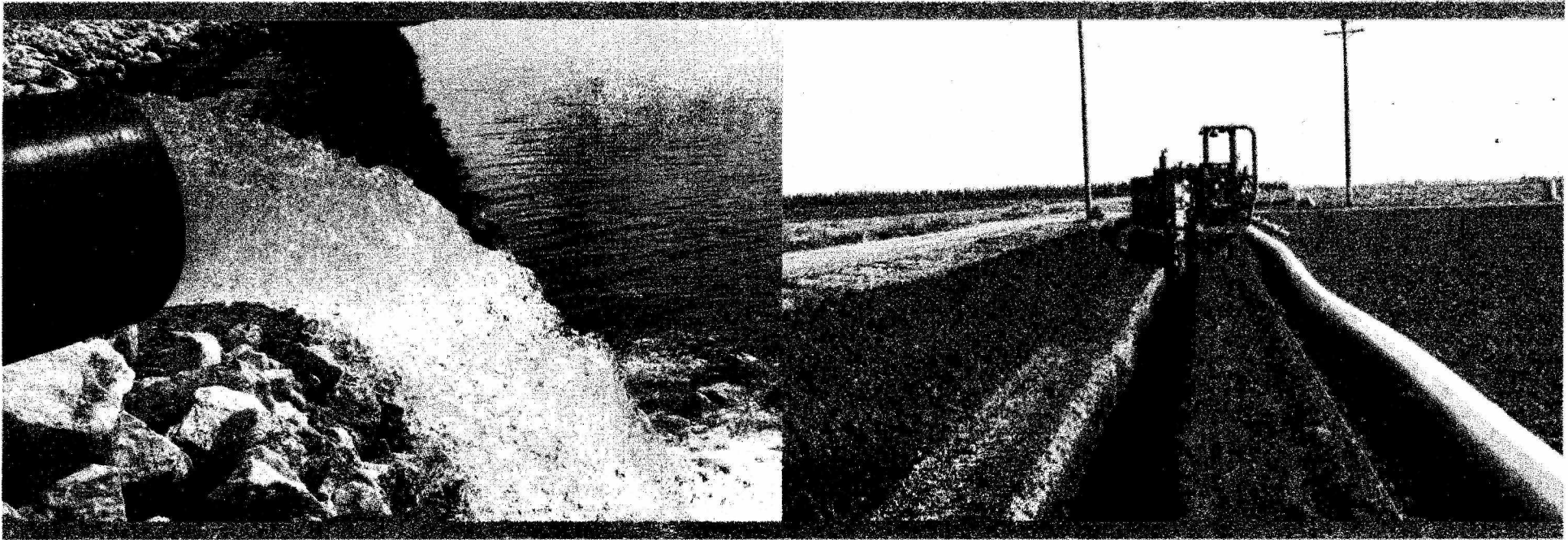
αρδευτικού νερού, επιβάλλει ταυτόχρονα την συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό των υπαρχόντων αρδευτικών δικτύων που έχουν δυναμότητες να περιορίσουν τις απώλειες νερού (φθάνουν το 30 - 40%) και την χρηματοδότηση αρδευτικών δικτύων με υψηλό βαθμό αποδοτικότητας, που θα ανταποκρίνεται στις μελλοντικές ανάγκες.

Η τεκμηριωμένη επιλογή των έργων και ο ουσιαστικός διάλογος με τους ενδιαφερόμενους φορείς – χρήστες, είναι ορισμένες από τις προϋποθέσεις που συντελούν στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των οικονομικών πόρων που θα διατεθούν τα επόμενα χρόνια για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας.

Προκειμένου να ανταποκριθεί έγκαιρα στις απαιτήσεις – προϋποθέσεις του νέου χρηματοδοτικού πλαισίου και να επιτύχει την υλοποίηση ορισμένων από τους παραπάνω στόχους, η Διεύθυνση Εγγείων Βελτιώσεων και Υδατικών Πόρων Λάρισας - με την καθοδήγηση της Νομαρχιακής Αρχής - ξεκίνησε πριν δύο χρόνια περίπου την προετοιμασία και ήδη υπάρχουν έτοιμες προτάσεις με πολλά έργα που θα βοηθήσουν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της λειψυδρίας στο Νομό μας.

Στον τομέα των έργων συλλογής και ταμίευσης επιφανειακού νερού, η προμελέτη για την καταλληλότητα 25 θέσεων φραγμάτων που εκπονήθηκε από την ΔΕΗ (για λογαριασμό της Ν.Α. Λάρισας), τεκμηρίωσε την πρόταση της Νομαρχίας προς το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, για χρηματοδότηση οριστικής μελέτης (2,5 εκατ. ευρώ) οκτώ νέων φραγμάτων. Για τα 4 (Δελέρια, Καλό Νερό, Αγ. Τριάδα και Αγ. Αντώνιο Ναρθακίου) ήδη εκπονούνται οι μελέτες από ιδιωτικά γραφεία μελετών, ενώ για τα άλλα 4 (Δίλοφος, Ναρθάκι, Αγιοκάμπος και Πουρνάρι –Αμπελιάκια) ξεκίνησε η διαδικασία ανάθεσης. Όταν παραδοθούν οι μελέτες, τα έργα εκτιμητικού προϋπολογισμού άνω των 60 εκατ. ευρώ θα ενταχθούν και θα υλοποιηθούν από το τομεακό πρόγραμμα (ΕΣΠΑ) του ίδιου Υπουργείου. Επίσης ξεκίνησε η οριστική μελέτη για την κατασκευή φράγματος στα Δένδρα Φαρσάλων, με χρηματοδότηση 300 χιλ. ευρώ από το Νομαρχιακό πρόγραμμα.

Στα 9 αυτά μεσαία και μεγάλα φράγματα, θα συγκεντρώνεται ποσότητα περίπου 10-15 εκατ. κυβικά νερού, με τα οποία θα εξυπηρετηθούν αρδευτικά πάνω από 25.000 στρέμματα, στις περιοχές Φαρσάλων, Λάρισας, Τυρνάβου και Αγιάς, θα συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και ενδεχομένως σε άλλες χρήσεις (ύδρευση).

Εκπονούνται ή υπάρχουν ήδη ολοκληρωμένες μελέτες, για την κατασκευή 4 νέων ταμειευτήρων, συνολικού προϋπολογισμού 5.000.000 ευρώ, στους οποίους θα αποθηκεύονται κάθε χρόνο πάνω από 5 εκατ. κυβικά νερού και θα εξυπηρετούνται αρδευτικά τουλάχιστον 12.000 στρέμματα στις περιοχές του ΤΟΕΒ Πηνειού (Γλαύκης, Καστρίου) και ΤΟΕΒ Ταουσάνης (Αγ. Αναργύρων, Κοιλάδας, Μαυροβουνίου).

Στον τομέα των έργων εμπλουτισμού των υπόγειων υδροφορέων, έχουν εκπονηθεί ήδη δύο μελέτες, η μία στην περιοχή Χάλικης-Νίκαιας και η άλλη στην περιοχή Βρυσιών. Με τα έργα που προβλέπονται στις μελέτες αυτές, θα ενισχυθούν οι υπόγειοι υδροφόροι των περιοχών αυτών με 12 εκατ. κυβικών επιφανειακού νερού και ταυτόχρονα θα υπάρξει ουσιαστική βοήθεια στην προστασία του περιβάλλοντος.

Τέλος στον τομέα του εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων υδραυλικών έργων και της κατασκευής κλειστών δικτύων διανομής νερού, έχουν ολοκληρωθεί οι μελέτες για 6 νέα έργα συνολικού προϋπολογισμού 6.000.000 ευρώ, με τα οποία θα κατασκευασθούν τουλάχιστον 160 χιλιόμετρα υπόγειων αγωγών νερού σε περιοχές ΤΟΕΒ του νομού μας.

Τα παραπάνω έργα, καθώς και όσα άλλα προταθούν από άλλους φορείς, θα συζη-

τηθούν στα προβλεπόμενα θεσμικά όργανα (Νομαρχιακό, Περιφερειακό Συμβούλιο, κ.α.), θα αξιολογηθούν και στην συνέχεια (ανάλογα με την ωριμότητά τους και τις χρηματοδοτικές δυνατότητες) θα προγραμματισθούν για υλοποίηση, έτσι ώστε την επόμενη δεκαετία να μπορούμε να διαχειρισθούμε το πρόβλημα από καλύτερη θέση, με την προϋπόθεση ότι θα προχωρήσουν παράλληλα τόσο τα θεσμικά μέτρα διαχείρισης, όσο και τα μέτρα εξοικονόμησης νερού σε επίπεδο χρήστη (σύγχρονα συστήματα άρδευσης, σταγόνα, κ.α.)

Οι παραλείψεις και τα σφάλματα του παρελθόντος που συνετέλεσαν στην μεγιστοποίηση του προβλήματος, δεν πρέπει να αποτελέσουν «άληθοι», που θα μας απομακρύνει από τον στόχο μας. Η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και η ορθολογική διαχείριση του νερού, είναι ένα στοίχημα που πρέπει να το κερδίσουμε, εάν θέλουμε να αποφύγουμε να παραδώσουμε στις επόμενες γενεές την θεσσαλική πεδιάδα έρημο και να οδηγήσουμε την Θεσσαλία με μαθηματική ακρίβεια στην «κοινωνική ερημοποίηση».

*** Ο Κώστας Γκούμας είναι γεωπόνος, διευθυντής της Διεύθυνσης Εγγείων Βελτιώσεων Λάρισας**